



©2002 Mila Filipović i
Snežana Bošković.

Izdavač: U Go Publish,
San Francisco, CA.

Urednik: Mihailo Alić

Proizvedeno u Jugoslaviji

Ovaj besplatni uzorak predstavlja 15% od celokupne e-knjige koja se može kupiti na web sajtu izdavača (www.geocities.com/ugopublish) i drugim e-knjizarama na Internetu. Ukoliko vam se uzorak dopada, molimo da ga pošaljete svojim prijateljima kako bi i oni uživali u kvalitetnoj literaturi.

KONCENTRIČNI KRUGOVI
*Uputstvo za upotrebu Amerike i
zloupotrebu svog života*

NA KRAJU

Cepalo se kalifornijsko nebo, iznad Alkatraza.

Ogroman, zaglušujući užas;
počela je da posustaje čelična neman.

Gorelo je, od mora do neba, kao užarena putanja neke
komete.

Na očigled prestrašenih stanovnika Zaliva, po Golden Gate
Bridge prosipala se srpska duša.

Još jedna od atrakcija.

Možda će rekonstrukcijom Hollywood doći do novog
komercijalnog scenarija. Samo se ne zna ko će biti heroj.
Gubitnike ionako niko ne voli.

Padala je, kao i obično na kraju, dosadna kiša. Mirisala je.

Na priču.

Susret DUNJA

„Da li ja to propuštam Istoriju?“, ponavljala sam, pomalo ljutito, to isprano pitanje, čitajući „Chicago Tribune“ na aerodromu O’Hare. Avion je već stigao, još samo da ugledam nju, posle velikog preleta i malih šalterskih saginjanja. Ovde to, ionako, manje boli.

Već dve nedelje smo, eto, na stranicama svetske štampe, ponovo dovoljno egzotični da nas stave i na naslovne, ponekad, ali ipak nedovoljno da bi na nas trošili analize i objašnjenja. Sada o svemu više znam, ali priznajem, nažalost, manje osećam. Prostor je učinio svoje, a i vreme je podržalo tu distancu. Prilično razumno posmatram slike sa beogradskih ulica, potpuno svesna da će odluku doneti ovi ovde, a ne oni tamo.

Već skoro dva meseca zamišljam susret dve duše izgubljene u traženjima i nalaženjima pogrešnog, dve glave koje je daljina, gle čuda, zblížila zauvek i nepovratno. Veliko plavetnilo ih je spojilo, valjda samo zato i postoji. Prilično jednostavno pregrmele smo sitnice kakve su viza, jednomesečno odsustvo... Prilično vešto objašnjavale onima, koje je to posebno zanimalo, da je ovo prijateljsko putovanje zaljubljenika u Svet, trudeći se da niko ne sazna koliko smo se za ovo borile. Iznutra. Svaka u sebi.

Pojavila se ispred tih vrata, potpuno odomaćeno, apsolutno pripadajući ovom prostoru. To čoveka čini stanovnikom Sveta, to srastanje, misao; slika pripadnosti.

Veštice su se srele, čak mnogo pre nego što je i jedan razuman plan predviđao, čak tamo gde je to skoro sasvim bilo nemoguće. Kao same na svetu celom, zavrtele su O’Hare i taj novi Svet u svojim rukama, spremne da

poslednji put budu lude sa pokrićem, ne strahujući od
čudnih, nerazumnih pogleda.

„Oдавde počinje ta Amerika. Vreme je da je konačno
upoznaš. Zavolela si je mnogo pre ovog susreta.“

Počele smo da otvaramo novi, srećni, radoznali svet, koji će
trajati baš koliko je potrebno. Dragocenih 40 dana, u poku-
šaju da nadoknadimo neke, u međuvremenu pogubljene
dane, misli, emocije... Ili da bar stvorimo iluziju vremena za
kojim smo često plakale, zbog koga smo besnele ili koga
smo nesvesno propustile.

Možda će ovo biti pokušaj da se novo vreme ne propusti
bespovratno. Ili da se za njim makar ne pati.

Susret ANA

Amsterdam je još bio u snu kada su daljine popustile i nežni titraj velegradskih svetala ispunio vazduh. Prvi put sam ovde. Vodi me osećaj pripadnosti neodređenom. Vrevi, Slobodi? Ili samo zanosu?

Da li je prirodno osećanje slobode van sopstvenih granica ili je ovo samo slučaj? Pristajem da budem, slučaj. Onako, patriotski.

Aerodrom je blistao. Očigledno nenaviknuta na ovako uređene prostore, topim se u slikama „zapadne strane“. Jednostavnost ili savršenstvo?!

Razmišljam o svom prijatelju iz detinjstva. Ovde je u Holandiji već dugo. Živi i traje. Gde je sloboda za njega? Razvejani smo po svetu kao maslačak na vetru. Vetrovi još duvaju. Možda je upravo tu spas. Još da pustimo korenje i moglo bi nas biti, opet jednom.

Holandjanke neobične lepote delile su nam osmehe. Njihovom ljubaznošću pojačavao se osećaj zaštićenosti. Ostavljam misli o spasenju za neki realniji momenat. Uskoro napuštam ovo nebo. Pomalo sam nostalgična, ali očekuje me još dosta uzbuđenja. Ona svakako još spava dok se ja šunjam svetskim metropolama. Upravo ću da preletim Big Blue kako bih je ubedila da tvrdoglavost najčešće nije vrlina, obično rađa i neke druge mane. Neverovatno, na kakvim sitnicama je padala, a ubijala sve krupne stvari, od kojih bih se i ja uplašena dala u bekstvo.

„Orange juice, please“ Kako dobro zvuči ukus bolno trulog Zapada. „Ma nemojte mi reći, pomorandže su kalifornijske!“

Are you kidding me?"

Poslednja etapa puta. Nekoliko sati na 11000 metara. Čovek izgleda pripada visinama. Oblaci su obavili svaku pomisao na okean. Mogla sam samo da sanjam te moćne modre vode koje se gibaju između dva nespojiva sveta. Zvuk u slušalicama je spona talasa i nepreglednosti. Rahmanjinov, Debisi, Geršvin... Ima nestvarnih trenutaka za koje poželimo da su večni. U suncu, sve dobija drugu dimenziju.

I kao da se ne budim iz sna koji je, pre dva meseca, počeo nekako iza ponoći. Pod tušem, naravno, spirajući dnevnu dozu otrova. Moram joj pomoći. To je prosto moja misija. Pronaći ćemo zajedno taj zračak svetlosti.

Misli mi prekida simpatičan stjuart plavih očiju. Ponovo nešto nudi. „What is it?“ „It’s food.“ „Yes, I know, but what kind of food?“ „You’ll see. Be patient“. Osmeh mu je zaista bio srdačan. Stavljao je pred mene vreli komad nečega luksuzno umotanog. Radio je to posvećeno i teatralno, kao da je to upravo ono što mi nedostaje. Mirisi su se nametali oporo. „No, please, no, I’m not hungry!“ Bio je spreman na ubeđivanje. Tokom celog leta blago je prekidao moje misli i često bismo izmenili nekoliko rečenica. To je pomagalo, jer postajala sam sve uznemirenija zbog susreta. Pokušala sam da ubrzam taj film danima unapred. Sve se nekako podrazumevalo i odvijalo lako.

Odmah sam je ugledala kako nervozno lomi prste, tražeći me pogledom.

„Hej veštice, ovde sam!“

OSMEH, to je falilo njenom licu. Sada je tu i zrači nas obe. Zagrljene dopuštamo da nas ta radost uvede u njenu i moju Ameriku dok nas umiva plastični čikaški vetar.

OKVIR

Devet meseci ranije

I

Rastale smo se kišnog prvog aprila. Začudo, ništa tog dana nije ličilo na šalu. Zbog dedine smrti na put me nije pratila porodica. Ipak je moja majka u jednom danu ispratila i oca i mene. Već tada me Ana uveravala da je to sudbina izbegla svaku vrstu patetičnog, plačljivog rastanka, kakve sam ja oduvek prezirala. Valjda je tako.

Ponovo je ceo moj život stao u dva kofera. Već nekoliko puta se sadržaj mog življenja smeštao u isti broj različitih kofera, cereći mi se, jezivo, nadmoćan nad mojim pokušajima da se makar broj kofera uveća.

Olovo u nogama nije mi dozvoljavalo da poslednji koraci u mojoj ulici budu laki.

Ni sada ne znam hoću li je videti ponovo. U njoj sam postajala ja, ovakva, nesavršena. I ona me, posle svih mojih bolnih rastanaka, ponovo čekala, praštajući. Moja ulica.

Grad je i te nedelje bio uobičajeno mrtav, dodatno ubijen izmaglicom, koja je već godinama od njega pravila čudno boravište, čiji lik više nismo prepoznavali. Nisu to bile nečije suze. One će biti isplakane tek mnogo kasnije.

Osećala sam da umirem. Proživljam poslednju sekundu pred smrt. Pokušavala sam da preživim, ostajući normalna. Svi su mislili da odlazim. Ja sam, ustvari, bežala, glavom bez obzira, puna strahova, sumnji, optužbi i sa, ne mnogo, nade. Bekstvo je bilo moguće, izvesno, potreba je bila nepodnošljiva.

U tom autobusu počeo je moj put preko velikog plavetnila. Mahale smo jedna drugoj, ludački rešene da ne plačemo. Kao da sabijanje suza u stomak nije mnogo gore! Tog dana neko je, ipak, plakao. Tako nesavršeno muški. I tako autentično, muški. Kao kukavica.

Beogradska noć razdvojila je moja dva sveta. Iz prvog sam bežala, do temelja porušila razloge za njegovo postojanje, u drugi, u kome ću biti „strano telo“, ne svakako odbačeno, ali izvesno strano.

Vrteo se te noći u mučnom kovitlacu ceo moj život, počesto isprazan, a tako čudno zamršen. Kovitlao se u priči i dimu, praveći nove zamke u nastojanju da me ubedi u pravilnost izbora. „Devica u podznaku Devica“, prosipala je Olja astrološku viziju moje budućnosti, trljajući mi nos istinom da je drugima sa mnom teško, ali meni samoj, najteže. Kao da ja to nisam znala, pokušavajući da pocepam tu kožu i pobegnem daleko od sebe stalno tragajući za krivcem, nezrela da ga pronađem u sebi.

Olja je postala moja Hrabrost. Ja, očigledan primer njenih moći, nadmoći i nemoći da od života, uz pomoć zvezda, napravi igru sa očekivanim raspletom.

Na kraju noći sijao je rep boinga. Suze bolno sakrivene.
Letela sam. Zalutala u biznis klasu. Tik pored narodne
pevačice, folk zvezde, kraljice folka. Ja? Kakve li ironije!
Vodimo uobičajen, jednostavan, ženski razgovor.

Ona je imala samo strah od letenja.

A mene više ništa nije moglo uplašiti.

Jutrom su se smenjivala godišnja doba. Neko naivan pomislio bi da to vreme reaguje na naša osećanja, da se smenjuju jeseni i proleća u mom srcu. Nešto manje naivna moraću nekako da osvežim misao sentimentalno ulepljenu u glupu scenu rastanka.

Do đavola, racio! Boli me i sebična sam. Kako da pomirim srećan trenutak, skoro providenje za moju prijateljicu, i gubitak, skoro amputaciju za mene? Fizičko prisustvo ili odsustvo odvlači nas od suštine ljubavi, davanja i primanja.

Pile smo zajedno Nescafe. Biti blizak sa nekim, pretapati misli, poverenje, nedoumice ili srećne trenutke u šoljicu kafe, čini taj ritual nezamenljivim. Zato sanjam o nekom belosvetskom bistrou i nama kako ispijamo napitak produžene bliskosti.

Vozila sam vlažnim ulicama u susret njoj. Da je ispratim. Divila se njenoj odluci, hrabrosti i njenoj nadi. Već sam unapred znala - ona je načinila taj prvi korak za sve nas koji moramo pobeći, od ovog ludila, nemoći. Od bezbudućnosti.

Kiša je upravo prestala i vazduh je mirisao na čisto. Stajala je sa koferima u kojima je, verujem, nosila ostatak srca, jer za njega nije bilo mesta u grudima. Preko lica joj se razlio grč. Učinilo mi se da je moja tuga tek šala.

Moramo se sresti negde u tom belom svetu, jer već smo

počinjale da ličimo na ova sranja ovde. Stvarnost se ogledala na našem licu. Paranoično sam se plašila tih novih, ružnih bora. Napravićemo prepisku o poznatom i još neotkrivenom. Može li Dunja da otkrije sve tajne? Plašim se da je, postajući savršena, postajala tuđa i ohola. Da li je ubila u sebi svaku detinjastu potrebu za igrom, maštom, skrivanjem? Sama na svetu celom.

Vozile smo se kratko i u tišini. Iz zvučnika se čulo „Simple Man“. Bože, od kada slušam istu muziku!

Grad se iznenada promenio. Ugrejalo je sa visina. Stavile smo naočare, moćno sredstvo za maskiranje, za nesigurne, umorne i plačljive.

Popela se na stepenik svoje lađe, pomilovala me očima i zamakla. Neko naivan pomislio bi da vozovi i autobuske stanice postoje samo da bi razdvajali, da bi bilo napuštenih i onih koji napuštaju, ali ja, nešto manje naivna, verujem da sve njih obavezno negde čeka nešto.

A Uran je početkom 1996. godine ušao u sasvežđe Vodolije. Nije znala da je time pokrenuo burne socijalne i političke promene. Previše je vrtloga otputovalo sa njom.

**Pisale smo pisma neprekidno.
Ja puštajući taj vapeći krik iz mog kaveza,
koji nije ni ličio na vrisak Čarlsa Bukovskog.
Ona, držeći se te stare evropejske navike
da se dopisujemo,
jer je od Danila Kiša naučila da je monolog
duboko nepoštena i sebična stvar.**

**Pisma smo bacale,
ali poruke su se razbacivale po svemiru
i od njih su nastajali koncentrični krugovi.
Inspirisani svim važnim ljudima,
događajima, emocijama, porazima, bolovima,
ljubavima i osmesima.
Naših i tuđih života.
Onda su se emocije uokvirile,
napravile mrežu krugova,
iz koje se možda može pobeći,
ali od koje se pobeći ne može.**

Nisam još uspela da se osvestim od prvog šamara koji mi je zadala Amerika, zato ne zameri ako ovo pismo bude priča male, matore provincijalke. Sve moje predstave o Čikagu pale su u vodu već na izlasku sa aerodroma, a američki san se raspršio kao balon od sapunice već u prvom kontaktu sa njihovom plastikom. Još uvek sam sluđena. Moja najveća dilema za sada je - da li je prirodno cveće plastično, ili je plastično prirodno. Isti problem imam sa voćem, povrćem, a bogami i sa ljudima. Sve je plastično. Do perverzije.

Oni su O.K. Kakve sam ih i zamišljala. Manje-više plastični. A ja? Ja sam sada nanny, baby-siter, housekeeper. Moje ime je Quince, i živim in a basement. Američki izraz za podrum, kako bi i život dole zvučao američki. Tako sam ja sada i stvarno ispod zemlje, u svojoj izabranoj grobnici, iz koje, doduše, mogu da izađem, ali u koju, svakako, moram da se vratim. Ma nije to jedini simptom mog laganog umiranja. Ja sam ovde, možda, i došla mrtva. Umiranje u podrumu je samo dokaz da prava, stvarna smrt i nije najgore što te može zadesiti.

Basement. U kući koja je statusni simbol američkog života ili sna. Dugo mi je trebalo da ubedim sebe da kuće nisu kartonske. Pa čak i da jesu, ne prokišnjavaju, shvatam. Postoje da bi bile poseban, odvojen svet, u koji ne mogu ni voda, ni vazduh, ni zvuci, ni boje. Nijedna svoje vlasnike ne vezuje onim teškim, olovnim nogama, niti ih obavezuje na večito ostajanje. A kada odu, ne nose je ni u srcu ni na duši. Odlaze obično u bolju.

Pitam se kako bi Ameri razumeli onu našu da je jedna kuća u životu čoveka malo, a da su dve mnogo? Njima je jedan život kratak za sve izazove. A „sweet home“ je jedan od lakših.

O meni? Šta? Da sam izgubljena? Ili da se pronalazim? Svejedno, makar sam, puna američkih fascinacija, koje moram podeliti sa tobom. Drugačije bi bilo sebično.

Hoću da mi veruješ - mi o Americi ne znamo baš ništa. Ona je poodavno izašla iz filma i rock and rolla, odlepila se od svih naših predstava o njoj. Radoznala, želim da je upoznam. Znam da će boleti.

Sećaš se da sam tamo želela po neku plastičnu iluziju, jer kad nešto nemaš, onda ti se 'oće! A sada mi je žao što ne mogu da ti pošaljem kesu sa 20 jabuka, tešku pola funte. To je taj plastični vazduh. Da ga zagrižeš. Sažvaćeš, progutaš, svariš...

Beleške o autorima



Mila Filipović - Rođena igrom sudbine u Užicu 1962. U međuvremenu usmerena, upustila se u magiju magične radio kutije, naivno zaboravljajući da je magičan samo trenutak, da je magiju, svejedno kako, lako otkloniti. Prerasla je sve svoje naivnosti sa željom da uzleti i odleti preko velike vode, bez straha od ostavljanja tragova, spremna da bude emotivni emigrant. Očuvala je jezik i pisanje, ostajući verna jedino ljubavi. I jednom velikom prijateljstvu.



Snežana Bošković - Rođena namerno, iste godine u istom gradu. Ova Vodolija izbegla je usmerenja bilo koje vrste, ostajući slobodni strelac u bekstvu od šablona i realizacija u očekivanom. Svoje srce oblikovala je u reč, spremna da je se odrekne u velikom preplivavanju i povratku nazad u emotivno zatočeništvo. Srećom, reč je uzvratila prijateljski.